Ч. 155 (13.103). Львів, неділя 17. липня 1932. Рік LIII

Fuoxtowa oprate zaniacono ryczaltem.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 4·00 зол. Чвертьрічно 12·00 „ Піврічно 24·00 „ Річно 48·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і повср. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Спершу славословили — потім вилаяли...

Радощі і смутки англійського премієра. — „Лю дина, яка виконує прикрий обовязок". — Мовчанка в Англії, обурення в Америці, радість у Франції та збентеження в Німеччині. — Ціла серія льозанських „але"...

Львів, 15. липня 1932.

Хто читав опис тріюмфального повороту англійського премієра Мекдональда з Льозанни до Льондону, як його оваційно витали, як обсипували квітами, як гратулював йому на залізничому дворці спеціяльний висланник короля, як два лікарі вже по дорозі з дворця до його приватного помешкання піклувалися його здоровлям і наказували 24 години відпочивати, — той не міг ніяк сподіватися, що за дальших 24 годин прославлюваного витязя льозанського бою у зовсім безпардонний спосіб приятелі і противники вилають, успіх добровільного посередництва поміж Францією і Німеччиною назвуть невдачею, саму вартість льозанського порозуміння поставлять під знак запиту і майже посадять на лаву обвинувачених та скажуть виправдуватися! Але політика не є забавою у компліменти, а англійський парлямент не є товариством взаємної адорації. І старий колишній лідер англійських соціялістів, який входив у союз з лібералами, потім зірвав з ними та голосив самовистарчальність своєї партії, на те, щоби потім опертись на консерватистах і заслужити собі назву „зрадника" від своїх недавніх співпартійців, — такий старий парляментарний проноза, трьохкратний „премієр Його Величества Королівства Великої Британії", напевне не здивувався людською „невдячністю". Він станув перед парляментом, який був надзвичайно цікавий довідатись усе про Льозанну, себто не лише те, про що вже вичитав у ґазетних звітах, але також — і то головно — те, чого в ґазетах не було чи про що вони тільки натякали. Річ ішла про тайні клявзулі чи довірочні умови поміж льозанськими партнерами, та про ніби якийсь взаємний пакт Англії і Франції, який узалежнював ратифікацію льозанської умови від редукції американських претенсій з титулу воєнних довгів Европи. Однак Мекдональд — видно — всього сказати не міг. Казав про порозуміння з Францією в усіх „життєвих" справах, натякав на необхідність перевести політичну ревізію становища супроти Німеччини, признавав, що на випадок неможливости реалізувати льозанську умову треба буде скликувати нову конференцію, але про найважнішу для Англії справу — про консеквенції льозанської конференції для справи англійських грошевих обовязків супроти Америки — Мекдональд не сказав ні словечка. Не диво, що у висліді тої промови достойний збір англійської палати громад був розчарований, а дві його наймаркантніші індивідуальности — колишній міністр війни у воєнному коаліційному кабінеті Льойда Джорджа, нинішній найскрайніший правий консерватист Черчіль, та сам „валійський лев", нині лідер ліберальної опозиції Льойд Джордж, — з двох ріжних становищ гостро зватакували льозанський пакт. Коли Черчіль критикував засадничу тактику англ. премієра, як посередника поміж французами й німцями і не погоджувався з духом і буквою льозанської умови, то Льойд Джордж піддав у сумнів реальний характер тої умови та у питомий собі безпардонний спосіб накинувся на Мекдональда за його мовчанку і скритість. Цей останній вислухав усі ці докори, підождав, поки палата громад визначила собі ферії до 17. жовтня — і втомлений відїхав. А льондонський кореспондент ПАТ-а так схарактеризував той важкий для англ. премієра парляментарний день: „...це була промова втомленої людини, яка не хоче яскравого ефекту, лише виконує свій прикрий обовязок". Без образи для польського журналіста: ця характеристика настільки інтеліґентна, що — гадаємо — вона запозичена від якоїсь льондонської газети або в якогось парляментариста з кулуарів англ. палати громад...

Мекдональда спершу похвалили, потім вилаяли, але на цьому справа не була вичерпана. Питання, яким зацікавилась Америка і Льойд Джордж і вся преса цілого політичного світа — ждало на відповідь і цю відповідь так чи інакше треба було таки дати. Дав її англ. міністр закордонних справ Саймон та, майже одночасно, французький премієр Еріо. Обидва вони ствердили заключення у Льозанні т. зв. „порозуміння джентельменів" (Франції і Англії), на підставі якого ті держави зобовязуються „у згоді з духом Ліги Націй у найбільшій щирості обмінюватись поглядами та інформувати себе про всі питання, які дійдуть до їх відома, які у своїй істоті подібні до питання, що його полагоджено в Льозанні, та які можуть торкатися европейського ладу; вони (Франція і Англія) сподіються, що й інші уряди, довідавшись про це порозуміння, приступлять до нього". Так звучить буквально основне речення з отого голосного льозанського — тайного досі — англьо-французького порозуміння, після якого слідує ще умова про спільне вирішування проблеми роззброєння, про найближчу світову господарську конференцію та англьо-французькі торговельні справи. Текст цього порозуміння англійське міністерство закордонних справ передало вже офіціяльно льондонським амбасадорам Італії, Німеччини й Бельгії. Одночасно те саме міністерство офіціяльно заперечило, наче би в Льозанні складено протиамериканський бльок европейських довжників...

Як бачимо, то у повищому писаному порозумінні справді нема мови про воєнні довги і про Америку. Але теж це порозуміння так написане, що його всяко можна інтерпретувати (в цьому й штука дипльоматичного стилю!). Отже Америка й надалі інтерпретує його, як параван, за яким скривається протиамериканське вістря; сам Еріо теж признає м. ін., що надалі не вільно буде Англії на власну руку годитися з Америкою щодо сплати своїх довгів, так як це було в 1923 р. Крик американців тим голосніший, що розпочалась там уже передвиборча кампанія і ніхто не хоче брати на себе перед прилюдною опінією „одіюм", що веде якісь коншахти з Европою на шкоду американських інтересів. Зновуж у Німеччині панує збентеження, чи англьо-французьке порозуміння не означає воскресення небіжки „антанти", з якою далеко важче торгуватися, ніж з окремими поодинокими західними великодержавами. Що правда, є і такі німці, які гадають, що саме тепер легше висунути справу ревізії деяких політ. постанов версайського договору, бо є вже з ким говорити та Франція не зможе аподектично і на власну руку такі вимоги відкидати. У самій же Франції переважує радісний настрій, що таки за зречення репарацій Франція здобула собі бодай рекомпенсату у госп.-політ. союзі з Англією...

Про саму льозанську умову кажуть вже мало. На перший плян виринули ті льозанські додатки, від яких залежить доля і самої тої антантсько-німецької репараційної умови. Ці додатки є такими „але", які можуть відкрити шлях до санації господарських відносин у цілому світі, але можуть і загирити ті невеличкі успіхи, які осягнено з німцями в Льозанні.

Де діваються інтеліґенти?

(Кореспонденція з Волині.)

Хто стежить за життям Волині, задавав собі мабуть питання: „Де ті інтеліґентські сили, що від 20 року кермували місцевим національним життям?".

Йде, як бачимо, дванадцятий рік, а це в житті людини не малий час. Дехто вже відійшов у вічність, дехто виїхав з Волині. А інші постаріли. Одначе не в постарінні причина того, що про цих останніх інтеліґентів чуємо дуже мало. Вони „в резерві", крім кількох, які по закону мімікрії весь час перемальовуються, й „пристосовлюються", як славнозвісний Васильченків Вова.

Досить переглянути повітові міста Волині, щоби переконатися, що цих „резервістів" є ще немало. Не входимо у критику їхньої „резервової" поведінки; ствердживмо лише факт, який випливає з самих волинських умовин життя. Мусимо ще тут додати, що ці люди не лише багаті у життєвий досвід та неабиякі громадські здібности й інтелектуальні цінности, але й люди певних моральних засад, тому й не можуть не бути „чесними з самими собою".

Цих людей західної культури не обовязує закон мімікрії, але й не обовязують західні правила віддавати громадянству свої духові сили. Звідси й вимушена бездіяльність чи малодіяльність.

Все громадське й політичне, а в останньому часі й культурно-освітнє та економічне життя українських мас Волині силоміць віддається в руки людей наказаних, на зразок наказних вітів. Віддається у монополь „певному" гуртковї ні перед ким і ні перед чим невідповідальних людей. Вони одні мають свободу руху й ділання, забезпечену недоторканість і — теоретично — голос у всіх справах українського народу. А ті, що не з ними, (згадані „резервісти") перебувають на правах „оглашенних".

Щоби зрозуміти, що значить бути на Волині „оглашенним", треба пожити тут, або самому побути в їхній шкірі. Коли ти не в певному таборі, коли навіть заховуєшся пасивно, будеш зарахований до „немилих", „небажаних", „небезпечних" і „нельояльних", бо Волинь вимагає „льояльности активної", себто участи саме в отому певному таборі. І коли ти там не є, не можеш бути спокійний на тій підставі, що не почуваєш за собою найменшої провини чи навіть тіни якоїсь вини.

Але це особисті справи так званих „резервістів". Є справи важніші — суспільні, яким цей стан перебування „в резерві" одної групи цінних незужитих сил спричиняє величезну шкоду.

Економічне положення українського населення Волині вже досить висвітлене у пресі і знову спинятися на ньому нема потреби. Коли взяти під увагу низький культурний рівень мас, то треба згори сказати, що без налагодження позашкільної освіти й загально-культурної акції се

ред широких мас українського населення економічної поправи не буде, бо сільсько-господарська культура стоїть у тісному звязку з загальною культурою. З другого боку, без унормування політичного життя так само немислима економічна поправа й розбудова, бо скрайній лівий елемент отверто шкодить економічній роботі, а скрайний „певний" табор теж підважує економічні установи.

До цього доходить те, що, як уже сказано, частина найсильнішої інтелектуально верстви українського громадянства й селянства перебуває у згаданій „резерві". Тому виглядів на поліпшення на Волині сучасного стану маразму й руїни покищо нема. І не буде доти, доки українські інтелектуальні сили, що змушені тепер перебувати у стані бездільности, не одержать можливости працювати.

З погляду економіки духових сил бачимо якусь своєрідну нісенітницю. На кожному кроці чуємо про необхідність направи економічного, культурного й політичного життя. А в той-же час усім тим силам, які моглиб це робити, забороняють братися до праці. Все має статися на помах чудодійної палички якоїсь „певної" особи.

Що воно не станеться, річ ясна.

Але ясне й те, що сучасне положення не цілком оправдує тих наших інтелігентів, які з огляду на особливі умовини життя не беруться до праці на економічній, культурно-освітній та політичній ділянках у повній мірі. Наступ на села комуно-сельробізму та всі ознаки господарської руїни й культурного регресу повинні би змусити цю інтелігенцію прикласти до праці всі свої незужиті сили.

Senex.

Рух українського населення у Польщі.

(У світлі останнього перепису).

III.

(Докінчення).

Невелика смертність півн.-зах. земель є до деякої міри також наслідком репатріяції. Виселенці, які вернулись по літах нужди домів, це лише здоровий елемент, бо слабий уже вимер. Еміграція обхопила півн.-зах. землі лише слабо. З Холмщини емігрувало 5% природного приросту, з Волині 8%, а з Полісся 7%. Високий природний приріст населення, сильний поворот виселенців, а слаба еміграція стали причиною такого високого дійсного приросту населення півн.-зах. земель. В обчисленнях цією методою, що для Галичини рух населення виглядає так:

	природний приріст	дійсний приріст	еміграція реемігранція	репатріяція	прир. приріст зовн. мандр.
Холмщина та Підляшшя	114.000 (21½%)	179.000 (34%)	6.000	37.000	145.000
Волинь	400.000 (25½%)	512.000 (32.6%)	31.000	40.000	409.000
Полісся	174.000 (36½%)	260.000 (54%)	12.000	63.000	225.000
Півн.-зах. землі	688.000 (26½%)	951.000 (36½%)	49.000	140.000	779.000

Подібно, як у Галичині дійсний приріст вищий від обчисленого теоретично через збільшення природного приросту наслідком зовнішніх мандрівок. І тут годі припустити так великі мандрівки (172.000) з інших частин Польщі на ці землі, хоча вони безперечно відбулися; як у Галичині, так і тут треба припустити неточність урядової статистики. Характеристичний високий приріст населення стрічаємо в усіх повітах півн.-зах. земель. Найнижчий він у таких повітах, як Кремянець (16½%) і Здолбунів (17½%); в усіх інших він більший від 20%, а у повітах Ковель, Любомль, Дорогичин, Кобринь і Берестя, до яких був найсильніший поворот виселенців, він сильніший від 50%. Рекорд держить Берестя з 85%!

Поробім із тих цифр висновки. Приріст населення на всіх українських землях під Польщею є вищий від пересічного приросту Польщі (22.1 і 18.2%). Коли приймемо, що приріст українського елементу на наших землях ішов з тією скорістю, що приріст усього населення, то приріст українців є вищий, як пересічний у Польщі, або ми творимо тепер більший відсоток у порівнанні з цілим населенням Польщі, як перед 10 роками. Це висновок очевидно для нас корисний. Менше корисним є порівнання приросту Галичини і півн.-зах. земель. Високий приріст населення на наших землях завдячуємо виключно приростові півн.-західних земель. Тут високий природний приріст, репатріяція і мала еміграція є причиною приросту на 36½%. У Галичині багато нищий природний приріст, брак репатріяції, а сильна еміграція є причиною далеко нищого приросту (14%). Завдяки тому наступило пересунення населення. Коли у р. 1921 на 100 осіб замешкалих на українських землях під Польщею було 65 галичан, сьогодні вже лише 60; в р. 1921 на 100 українців було 63 галичан, сьогодні лише 58. Іншими словами півн.-зах. землі набирають під оглядом чисельним чимраз більшого значіння. Некорисним при цій переміні населення є факт, що саме та частина українських земель, яка під оглядом національним має найбільшу свідомість, чисельно сходить на дальше місце. Заразом тимбільше звернути мусимо уваги на Волинь, Холмщину та на — майже „екзотичне" Полісся.

Приріст населення в Галичині є справді в порівнанні з приростом інших країв Европи великий та в порівнанні з приростом у Польщі незмалий. При великому відсотку неукраїнського населення легко може тут прийти до некорисних змін у стані національного посідання. І тут виринає порівнання приросту українського і польського елементу. Який був дійсний приріст обох елементів за останнє десятиліття не знаємо; та знаємо, що їхний приріст природний і еміграцію (точніше приріст віроісповідань).

У світлі статистики (під цим оглядом цілком певної) коофіцієнти природного приросту населення за рр. 1927—1929 виглядають для поодиноких віроісповідань так:

	гр.-кат.	правосл.	рим.-кат.	мойс.	еванг.	[illegible]
уродини	35.4	37.9	33	20.2	23.8	32.4
смерти	22.2	17.4	17.3	10.6	17	17.2
прир. прир.	13.2	20.5	15.7	9.6	6.8	15.2

Коофіцієнт уродин у гр.-кат. себто у галицьких українців є справді вищий, як у рим.-кат., та коофіцієнт смерти найвищий з усіх віроісповідань, тому в сумі природний приріст низький. Також на терені Галичини маємо приріст природний гр.-кат. нижчий, як рим.-кат. Еміграція гр.-кат. є справді в порівнанні з еміграцією рим.-кат. в усій Польщі пропорціонально вища, та на терені Галичини така сама.

У сумі є наш приріст дещо менший, як поляків і то на терені Східньої Галичини. А це є причиною високої смертельности нашого населення, спеціяльно дітей нижче 1 року життя. Вже маємо у Східній Галичині два повіти (крім пограничних) Львів і Скалат, де природний приріст рим.-кат. є безоглядно у числах більший як гр.-кат. (хоча число уродин менше); і повіт Скалат має навіть на підставі польського перепису більшість гр.-кат.

Зріст гігієни серед нашого населення і здержання еміграції, а на їх місце внутрішня мандрівка до міста ось гасла, за якими повинна йти наша політика в Галичині.

Останнє питання: чи на підставі теперішних вислідів перепису можна обрахувати число

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 17. ЛИПНЯ 1932.

СТ. ЛЕВИНСЬКИЙ.

З ЯПОНСЬКОГО ДОМУ.

ДЖІМ.

I.

Хто його не знає серед бувальців Монпарнасу? Регулярно раз на місяць приїздить до Парижа і тоді майже всю ніч пересиджує в одній каварні дільниці артистів, завжди у свому сірому вбранні і такогоже коліру шматяним капелюсі на голові. У зубах гризе звичайно люльку, а перед ним росте угору піраміда тарільчиків*).

Не знаєте?

Ніколи не регочеться, а тільки дискретно посміхається своїм подовгастим англьосаським обличчям. Коли стискає вам руку, чуєте тепло його широкої, тяжкої долоні, тепло, якого не забудете. Коли встане з місця, завважите, що високого він росту, дещо штивний, як людина неввична до жінок і сальонів.

Ще не вгадали?

Проте Джіма всі знають. Належить він до краєвиду Монпарнасу, як Кікі з обличчям бувька, або монументальний японець Тода. Він-же з основи суспільности артистів, цих бунтарів без мостовоі ралі і пошанівку законів а, поправді, консерватистів до дрібниць.

Але не у мистецькій дільниці пізнав я Джіма тільки у темних коридорах „Школи Орієнтальних Мов". Він виходив саме з курсу малайської мови і несподівано простягнув мені руку. Ми стали другами.

Наша дружба зводилася спочатку до спільних симпатій до Сходу. Це слово, що виписую отут великою буквою, може не кожному буде зрозуміле. Треба побувати у мурах школи при вул. Ліль ч. 2, у Парижі, щоби зрозуміти, весь майже релігійний зміст, що його набрало воно серед нас.

Джім був давнім учнем школи і його орієнталістичне надбання дійшло до мови японської, малайської і трьох говірок Батак, острову Суматри. За моїх париських часів він уже тільки раз на місяць відвідував курси, два-три дні, але безнастанно працював над собою дома.

Щойно крізь цю орієнтальну девоцію Джіма добрався я до його мистецтва. Дивний це був артист! Малював тільки водяних звірів, усяких раків, риб, гадюк і ящірок, завжди фарбами темпери, на звичайному білому або попелястому папері. Також батікував чудово якісь фантазійні сцени з морських глибин, і чарував ними принагідних жінок, що відвідували його мистецьке сховище. Двічі в рік виставляв разом із Гордою на схрещенні бульварів Распай і Монпарнас і тоді можна було його побачити на маленькому триніжному стільчику, як спокійно пахкав свою люльку і посміхався до прохожих.

Джім мешкав на дві години їзди поїздом на південний-захід від Парижа, вже поза Шартр, у маленькому сільці, серед дерев і узгір, що безнастанно усміхалися до неба. Видко і батько його мусів бути малярем, бо домик був ущерть виповнений великими полотнами, мальованими у манері поантілізму.

Я був частим гостем Джіма. Ми купалися звичайно у малій, заспаній річці, що розтоплено зеленим склом протікала під бальдахимом пригорбленних дерев. Потому Джім рисував, а я ховався у високій траві з японським текстом. Так прожили ми неодну приємну зустріч, віч-у-віч з природою, з цим божеським її спокоєм, що так дивно контрастує з нервовістю і поспіхом наших днів.

Раз вибрались ми удвійку над береги Нормандії. На краю моря Джім почував себе найкраще. Він порпався, мов мала дитина, у товстому піску моря, серед грубих і слизьких морських трав, колючих крабів і лискучих черепашок.

Тямлю, одного вечора, сиділи ми так над водою. Ціле небо покрите було важкими хмарами, що нависли над морем непрогляднимн масами, ніби готова до бою могутня армія. Хвилі йшли на нас одна за одною, розкривали свої піною вкриті пащі, гомоніли невгамовним гомоном. Береги моря це трохи береги життя. Дужий морський вітер проймає нас подихом вічности. Приходимо тут, ніби на край світа і глядимо у що кужемо сотні тисяч віків, нашими людськими, малими, кліпаючими очима.

Джім рисував якогось коструб'ятого, червоного краба. Він увесь пірнув у свою працю і не звертав на мене уваги. Зрештою, чи можливо було балакати у цьому головокружному гамору?

Він якби трошки приблід і лице його за довжилося, але це міг бути ефект світла. На його чолі вигідно примістився лискучий чорний червячок. Він намагався перелізти через травинку, що лягла впоперек його дороги, обережно доторкав її, але даремне, бо Джім знечевя рукавом проїхав крізь чоло і червячок зник. Але травичка лишилася. Я присунувся до Джіма ближче. Тепер бачив: це не була травинка, але рисочка, зморщка, що лягла впоперек його чола.

Джім старівся.

(Продовження буде).

*) Гість у паризькій каварні дістає до кожної чарки, що її замовляє окремий тарільчик на знак скільки випив

українців у Польщі? Лише приблизно. Число українців в р. 1921 можемо одержати тим способом, що українцями в Галичині вважаємо всіх гр.-кат., на Волині, Холмщині і українському Поліссю всіх православних з відчисленням росіян та нечисленних гр.-кат. Тоді зробимо такі помилки: 1) не рахуємо за українців численних латинників-українців та зачислюємо як українців тих гр.-кат., які — головно по містах — спольонізувались, 2) не беремо під увагу евентуальної абстиненції частини нашого населення при переписі в р. 1921. Дійдемо до числа 4,714.000, числа дещо за малого (за урядовою статистикою було в 1921 р. 3,898.000 українців у Польщі). Щоби одержати число українців в дні другого перепису 9. XII. 1921 р. приймаємо, що приріст українців у поодиноких воєвідствах і повітах був пропорціональний до загального приросту на цій території і тоді одержимо число 5,784.000. На кожний випадок число нашого населення в Польщі не є більше від 6-ох міліонів. На кінці не можна стриматись від одної завваги. Неточности урядового перепису з р. 1921 і з р. 1931, — коли іде про національний склад — не було і не буде трудно ствердити. Та це за мало; мусимо цілком точно, науковими методами ствердити фактичний стан національних відносин і його еволюцію, специяльно на просторі Галичини. Це одно з актуальних завдань для українських дослідників.

Доц. Волод. Кубійович.

•

У І-ій статті „Рух українського населення у Польщі“ з дня 15 липня у ІІ-ій шпальті від 12-го рядка знизу текст повинен виглядати так: „України була у великій мірі непотрібна; перший їхав радше за океан, другий до Азії замісць еміґрувати, а одночасно українізувати місто, яке лишалося й дальше...“

Оголошення, оповістки, місцеві як і з провінції оголошуватимемо тільки за попередньою присилкою належитости. Незаплачені заздалегідь оголошення не будуть поміщені.

За фахову освіту села.

Творім рільничо-господарські школи!

Справа фахової освіти нашого селянства, яку вже чимало разів преса порушувала, не перестає бути важною й актуальною. Значіння і вартість нашого селянства — тих 90 прц. нашої нації — в нашому суспільному житті залежить не лише від стану його духової культури, але також від його фахової освіти, а тимсамим від його економічної вартости.

Рільництво — цеж фах; той клаптик землі і те господарство — це варстат праці й одиноке джерело доходу нашого селянина. А варстат цей і методи праці при ньому в нашого селянина є майже в первісному стані, через що, розуміється, і велика загальна біднота.

У дотеперішній праці над селом звертали ми головно увагу на сторінку духової культури та на справи суспільно-політичні, а справа фахової освіти лишилася на другому пляні. Доказом цього нехай послужить сумний факт, що дотепер нема на західно-українських землях ані одної української сільсько-господарської школи, яка своєю програмою, організацією і методою навчання відповідалаб нашому селянству.

Справа фахової освіти села, як одна може з найважніших під цю пору, є у нас у великому занедбанні, а дотеперішня праця на цьому полі є майже незамітна та не стоїть у ніякому відношенні до потреби й жахливої дійсности. Всякого роду відчити, реферати чи навіть кілька-тижневі курси з обсягу відокремлених галузей сільського господарства не принесли бажаних вислідів, бо були вони подавані селянству непідготованому, без підстав загального знання цілости розумної і доцільної сільсько-рільничої господарки.

Ті необхідні основи, те підготування може дати нашому селянинові тільки *фахова школа*, що своєю програмою обнялаб цілість його господарки. Це повинна бути школа, в якій передовсім *сільська молодь* (обох полів, що не набула ще лихих метод праці, систематичною, найменше дволітньою наукою присвоїлаб собі те мінімум знання, конечного до дальшого вишколення та специялізації в окремих галузях господарки.

Школи такі повинні бути оперті на програмі добре обдуманій, пристосованій до наших обставин, уміщені так, аби були легко доступні та дешеві; метода навчання в них мусить бути пристосована до психіки і стану культури селянина.

На справу сільських рільничо-господарських шкіл повинно звернути увагу ціле наше громадянство, а головно Тво „Сільський Господар“ та „Рідна Школа“ і, признаючи цю справу одною з найважніших під цю пору, приступити негайно до закладання таких шкіл по наших селах. Це причиниться безперечно до піднесення фахової і загальної освіти села і тимсамим двигне його з нинішнього грізного стану та поможе нашому селянству стануть в ряди культурних, *економічно сильних та національно свідомих народів.*

Мих. Васьків.

Пропаґандовий лет по Німеччині.

МОСКВА. ПАТ. До пропаґандового лету по Німеччині виїхав 40-особовий радянський літак пасажирський, що крім подорожних забрав із собою 2.000 кг. фунтів на торги в Ляйпціґу. Кермуєм літаком відомий рекордист лету Москва-Пекінґ, летун Міхеєв.

—o—

У Бразилії спокій.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. (ПАТ). Зачувати, що мирові переговори між бразилійським урядом та повстанцями довели до порозуміння.

На допомогу „Союзові Українського Сокільства за кордоном“.

Від „Союзу Українського Сокільства за кордоном“ за підписами інж. В. Проходи як голови, Яр. Благітки як начальника і С. Чернявського як справника дістаємо із Праги та Подєбрад заклик у звязку зі закінченим у Празі ІХ. Всесокільським Здвигом. У цьому здвизі взяли участь також і наші нечисленні представники. Організація цієї участи вимагала від згаданого Союзу великого напруження та коштів. На перший заклик наше громадянство прислало 4.000 чеськ. кор. Увесь кошторис обчислили на 20.000, так, що повстав борг більше як на 306 дослярів. З огляду на те, що сама організація участи наших соколів у празькому здвизі не може взяти на себе таких великих коштів, її члени прохають громадянство допомогти їм покрити їх, хоч би скромними, жертвами. Добровільні датки треба надсилати на адресу: **Ing. V. Prochoda, Podebrady, U vodarny č. 615/III.**

—o—

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 17. ЛИПНЯ 1932.

ВАСИЛЬ НЕМИРОВИЧ-ДАНЧЕНКО.

БОГ-МІСТО.

(Казка далекої пустині).

I.

Наша каравана[1]) давно залишила позаду білі вежі та зубчасті стіни арабського села. Місяць стояв іще високо у блакитній безодні та сріблив простелені далеко солонці... Велика пустиня клалася за нами золотим мовчанням пісків у містичні таємнощі смерти.

Похитуючися в ритм повільної ходи верблюда, я зашморгнув запони палянкіна[2]) і хотів заснути. До полудня не буде й так на пекельній дорозі ні оази, ні криниці.

Але під рябим шовком було душно і шкварно. Я сіпнув шнурок.

Синя глибочінь обхопила мене з усіх боків і десь-не-десь одсторонь замайоріла на мить куди розкошлана пальма, немов би вибігала з покинутої оази... Нічна свіжість тхнула проходливими пестощами у моє лице і бо'-зна відкіля на легеньких крилах ледви примітного вітронька дійшли дивні пахощі невідомих квітів. Це село посилало своє останнє „прощай“, а казкова далечінь вітала чудним подихом загублену в її безмірі оазу.

Впоруч на такому-ж „кораблі пустині“, як і я, розкинувся бронзовий мурин і дивлячися в височінь, торкав легесенько тихі струни гусел. Вони зітхали про щось недосяжного, про прегарну мрію і в освітлений простір, обповиваючися з лагідним смутком інструменту, відлітала тужна, жалібна пісня...

Мурини вірять, що в старих гуслах, які служили довго великій тузі чоловіка, родиться душа. Вони не кажуть „я розбив“, але „я вбив свої гусла“ і вмить ота смутлива, тужна душа струменту відповідає такій же душі співця.

Я слухав довго гри на гуслах... Коли змовкав голос, то над його останніми словами плакала ріторнеля[3]) тремтячих струн. Вони неначе вгадували й повторяли те, що для дальшої строфи родилося й росло в стурбованому серці араба.

— Про що співає мій брат?

Алі Гасан жив довго у Франції й радо взявся тепер бути моїм „язиком і вухом“ себто перекладачем у пустині.

— Про велике місто, місто тисячі бань і мінаретів.

— Де стоїть воно?

— Стояло... Тепер — подивися довкола, — бачиш ці горби?..

— Так.

— Ось усе, що свідчить про його колишню славу. Наші верблюди топчуть гробовище згубленого Аллахом народу... Під цими горбами похоронені безмовні трупи палат і мечетів!.. А там, бачиш оту смугу?

Під місяцем гадючився жовтим гребенем хребет пісків, якими заносилися і зрівнювались солонці. Сині тіні клалися по його відкидах. Легкий вітронько часами, зриваючи там пригорщі піску, розвівав його на всі боки. Гребінь неначе курився...

— Під ним грізні стіни та вежі. Вони стерегли колись пустині, а тепер пустиня стереже їхніх велетенських кістяків... І коли вітер обгризає їх мов ребра згиблого верблюда, тоді грізним самумом піднімається вона й знову засипує вічні сліди Божого гніву...

II.

Так... Було Місто-Цар і тому Цареві-Місту від Гадамеса до Томбукту[4]), від Дієнне до Іфрена поклонялася решта міст великої пустині. Всі дороги в ній тяглися до нього і завязувались в ньому. Вдень і вночі йшли по ньому незліченні каравани, несучи на верблюжих горбах найдорощі данини його щасливим володарям. Навіть трохльодити Гаррату, жебраки, голоданці, й ті посилали йому найліпше, що у них було: відважних молодців, які виросли й зміцніли у вічних злидних буйних печер. Довгооких красунь, яких обличчя — блеск вечірової зорі, даровували йому Зогар і Тафілет[5]), золото й гуму — Сеннар[6]), пахноти — живиця садів Дарфуру[7]) і Кордофану[8]). (Продовження буде).

Перекл. з рос. мови **Ів. Ставничий.**

[1]) **Каравана** (з'з перського карвам „охорона купецтва“) — великі гурти подорожніх в Африці й Азії, по-нашому валки, як наприклад валки чорноморських чумаків, що їздили за сіллю для крамарювання нею. Бувають каравани купецькі або прочанські.

[2]) **Палянкін** — ноші, лектика, крісло з прикриттям, як у повозці, до ношення людей. У гарячих країнах підна загально-вживаний засіб для комунікації.

[3]) **Ріторнели** (дослівно з італійського „поворот“) — назва прелюдій, інтермеццо або епільоґів в аріях, операх і т. д., італійська народня пісенька, зложена з трирядкових строф; тут стільки, що рефрен себто заспів, приспів, приграва.

[4]) **Тімбукту** — головне місто феллатської держави Массени в північній Африці, мета суданських і мароканських каравап (часто звиш 10.000 чужинців); купецький крам цього міста: золото, сіль, горіхи звані гуру, рис, слонева кість.

[5]) **Тафілет** — великий комплекс оаз у серединному Марокко і північній Африці, заселених арабами й берберами, з 300 укріпленими селами. Знатна торгівля дактилями.

[6]) **Сеннар** — країна в південній Нубії, між Білим і Синім Нілем, заселена племенем негрів званим фундж, яке займається хліборобством і скотарством. Столичне місто Хартум. Місто Сеннар над Синім Нілем було колись столицею королівства Фундж. Країна Сеннар щойно від 1882 р. належить до Єгипту.

[7]) **Дар-Фур** і [8]) **Кордофан** — колись самостійні держави-султанства східньої Африки, тепер це приналежні до Єгипту, заселені арабами й неграми, верховинні та травнисті країни, тільки частинно родючі. — **Примітка перекладача.**

З природи та техніки.

НАША ЗЕМЛЯ ТРИОСЕВИМ ЕЛІПСОЇДОМ.

Досі приймали, що правдиву форму нашої землі себто геоїд можна дуже добре уявити собі як двоосевий еліпсоїд. Це значить, що всі полуденники нашої землі є на бігунах дуже сплощені, а на рівнику дещо набреслі, одначе сам рівник уважали колом. Та вже кількадесять літ тому Т. Шуберт і А. Р. Клерк дійшли на основі своїх помірів до переконання, що земний еліпсоїд мусить бути не двоосевий, а тільки триосевий себто що рівник не є правильним колом, а тільки сплощений в деяких місцях подібно, як полуденники на бігунах. Їхні погляди не прийнялися і треба було недавніх, зате дуже прецизійних помірів земного прискорення при помочі маятника Ф. Штернека, щоби відкинути погляд про двоосевий еліпсоїд землі. А саме переведені згаданим маятником поміри Гельмерта, Беррота і Гайсканена виказали, що рівник землі є еліпсою, якої велика вісь є на 240 метрів довша від малої оси. Велика вісь цієї еліпси лежить менше-більше в площі полуденника Грініч. Ці обчислення перевірив на днях Юнг у Почдамі і їх підтвердив.

НОВІ ВЕЛИКІ ЕЛЕКТРІВНІ В РАД. СОЮЗІ.

З хвилиною передачі до вжитку „Дніпрельстану", що відбулася 1. травня н. р., усі технічні керманичі і кваліфіковані робітники, що працювали при його будові, переїздять над середущу Волгу, де мають повстати три нові великі електричні стації зі справністю 800 тисяч до 1 міліона кільоватів. Ці нові електрівні мають заступити своєю струєю недостаточне вивінування цих околиць в паливо. Враз з інжинірами мають переїхати над Волгу всі технічні уладження, що були потрібні при будові „Дніпрельстану".

НАЙВИЩІ ТЕМПЕРАТУРИ ТОПЛЕННЯ.

Із усіх хемічних сполук найвищу температуру топлення мають танталевий і гафнієвий карбід себто сполуки вугля з первнями танталем і гафнієм. А саме танталевий карбід топиться в температурі 3890 ступнів Цельзія, а гафнієвий карбід у температурі 3880° Ц. Мішанина обох карбідів топиться щойно при 3955 ступнях.

Хемічні сполуки, що топляться тільки при дуже високих температурах, можуть мати величезне значіння в нинішній техніці. Наприклад економічна видатність наших жарівок значно збільшилась би, якщо ми дали би замісць уживаних нині у жарівках вольфрамових дротиків, що топляться вже в температурі 3330 ступнів, дротики з такої субстанції, що топиться так, як згадані карбіди, в значно вищій температурі. Бо саме спроможність проміньовання жарівок є тим більша, чим вища температура розжареного дротика. У звязку з тим слід би згадати, що недавно відкритий І. і В. Ноддаками первень реній має теж дуже високу температуру топлення, бо 3170 ступнів себто біля 140 ступнів вищу, ніж температура топлення танталю.

А. Л.

—o—

З нашого літнища.

Косів.

Яка шкода, що Косів до нині ще позбавлений прямої залізничої комунікації! Це відстрашує неодного охочого, дарма, що від найближчих зал. стацій Коломия та Заболотів на шляху Львів—Станиславів—Снятин — істнує постійна комунікація автобусами, автами та візниками та що тамошній битий шлях досить добре вдержаний.

З Коломиї до Косова віддаль около 33 клм. Зпершу околиця нецікава і щойно від села Мишина стає кращою. Минаємо доволі просторе село Стопчатів з замітною зовнішнім виглядом церквою та дзвіницею. На церкві видніють великі сині букви „Съ нами Богъ" — хати селянські чистенькі. Потім переїздимо Пістинь — радше містечко, як село, гарно положене, з власними численними літниками. Від Пістиня почавши веде шлях вже дуже гарними околицями аж до самого Косова і значним спадом з гори вїзджаємо у сам центр Косова на перехрестю вулиць Пістинської та Монастирської коло судового будинку недалеко ринку..

Сам Косів враз з сумежними селами-оселями, що становлять з ним під оглядом топоґрафічним неначе одну цілість, хоча кожна з них творить осібну адміністраційну одиницю, лежить у кітловині над рікою Рибницею. З усіх сторін заслонений горами, лише одна сторона у напрямі до Заболотова отверта, — має Косів дуже лагідне підсоння, чистий свіжий воздух (на височині 450 м.) без сліду тих постійних, інколи досить докучливих продувів, які панують у деяких наших карпатських літнищах. Постійна погода і висока температура цьогорічнього літа зробила Косів конкуренційним для Заліщик „українським Мераном".

До Косова-міста притикає зі сходу Старий Косів, потім Смодна, а в сторону Яворова та Жабя продовжують Косів Монастир та Москалівка враз із Городом.

Кожна з тих самостійних адміністраційних одиниць має свою церкву і свого пароха, так, що на тому просторі маємо 6 церков і один костелик. Чимало літників і не-українців заходить до тих наших церков, бажаючи також почути місцевих хорів. І справді у деяких з них співають непогані хори, а нпр. парох с. Смодної о. Гнатківський зорґанізував при помочі своєї музикальної рідні добрий мішаний хор з місцевих парохіян та охочих і співочих інтеліґентів не лише у своїй парохії, але також для гарної нової церкви в Монастирі. Тим прикріше вразило людей, коли на свято Петра і Павла цей хор перестав раптом співати. Розпитуючи про причину, літники довідалися, що старенький парох-московфіл о. Ґелимович, почувши співану хором молитву „Боже Великий Єдиний..." заборонив дальше співати хорові, ремествуючи потім на ту церковну пісню, як: „цѣлкомъ партійну приватну пѣснь.. и не хочу абы мене кто дразнилъ а церковъ не есть ареною для партійно политичныхъ манифестацій..". З наведених слів о. пароха з оригінального його листа можна виробити собі ясно думку, хто тут займається „політикою" і кого варта би вже усунути від душпастирських обовязків, які треба знати й розуміти, та здавати собі справу, що це не пензенська губернія чи інша Камчатка, лише українська земля з українськими вірними парохіянами. с. Гелимовича можна би вислати „без маніфестації" у заслужений стан спочинку, а парохія Монастира, куди зїзджаються літники з далеких сторін культурного світу, — віддали у більш репрезентативні руки. Парохом Старого Косова та Вербівця є о. Гарасимович, людина вже старша та високо культурна і дбайлива.

Найкращою частиною Косова у найширшому значінні — є Москалівка, яку лучить з Косовом містом великий, оригінальний, з широким вязанням деревляний міст, що пригадує своїми боками міст у Фльоренції.

На Москалівці побудовано цілий ряд віль і пансіонів по обох боках ріки Рибниці, яка саме на Москалівці творить найкращі водопади, названі „гуками". При найбільшому гуці построєно купальні, де за малою оплатою можна вигідно скупатись; крім того оба береги вкриті хмарами „дармових" купальників.

Усі літнища в краю нарікають на малу фреквенцію літників у цьому сезоні Читаю у фейлетоні „Діла" „З побуту в Криниці", що така розреклямована Криниця втратила сотки тисяч наслідком зменшення числа літників. Цього не можна сказати про Косів-Москалівку.

Крім відомих вже з оголошень у пресі українських пансіонів, будує ще великий пансіон п. Герасимовичівна, а преґарно положений є новий пансіон п. Орисі Луцької.

Під цю пору гостить у Косові Український Театр ім. Тобілевича з своїми найкращими артистичними силами як пп. Кривіцька, Бенцаль, Блавацький, Нікітин і інші. Грають у просторій салі кіна у середмісті.

Про життя та працю в тутешніх українських установах і серед української громади на всіх ділянках народньої роботи — може при іншій нагоді.

М. В.

Косів, у липні 1932.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ІНІЦІЯТИВА НІМЕЧЧИНИ В ВІДНОВЛЕННЮ АНТАНТИ.

Сензаційні вісти Нае Фрае Пресе.

ВІДЕНЬ, 15. 7. (ПАТ). Відомий віденський щоденник „Нае Фрае Пресе" оголосив сензаційні вістки, начебто англійсько-французьке порозуміння, осягнене на конференції в Льозані не лише не заскочило Німеччини, але навпаки: до порозуміння між Англією і Францією прийшло лише завдяки ініціятиві і мовчаливій згоді Німеччини. Тому теж вістря цієї умови не звертається проти Нмеччини. Згадане порозуміння має улекшити акцію Німеччини щодо зміни политичних домагань, яких не осягнено покищо в Льозанні. Мекдональд мав навіть заохочувати нім. делеґацію, аби домагалася рівноправности в ділянці зброєння, але опісля англ. делеґція не піддержала Німеччини в її політичних домаганнях у Льозанні. Тому в статті 2 англійсько-французького порозуміння говориться про справедливу розвязку розброєння, корисного для всіх заінтересованих держав. Тому теж Німеччина виступить з домаганням рівноправности на конференції роззброєння в Женеві при мовчаливій піддержці англійської делеґації. Знову стаття 1 льозанської умови взиває Німеччину приступити до англійсько-французького порозуміння, що теж Німеччина мабудь зробить.

ЗАЯВА САЙМОНА В ЖЕНЕВІ.

ЖЕНЕВА, 15. 7. (ПАТ). В пятницю, 15. липня ц. р. почалися наради Ради Ліги Націй в Женеві. Англійський міністр закорд. справ Саймон зложив заяву про англійсько-французьке порозуміння, метою якою осягнути в усіх важніших політичних питаннях, що виринуть у майбутньому в Европі, щиру і отверту розвязку, як це ставлося в Льозанні. Англ.-французьке порозуміння не торкається позаевропейських питань. Саймон висловив радість з приводу приступлення до англ.-фр. порозуміння теж Італії і Бельгії і заявив, що до нього можуть теж приступити всі інші держави Европи, а не лише великодержави. Вкінці Саймон зазначив, що це порозуміння змінцнить лише впливи і значіння Ліги Націй і в нічому не противиться обовязуючим приписам умови про Лігу Націй.

ГУВЕР ПРОТИ ЛЬОЗАНСЬКОЇ УМОВИ.

ВАШИНҐТОН, 15. 7. (ПАТ). През. Гувер вислав до сен. Бораґа письмо, в якому заявляє, що не приймає до відома льозанської умови, яка відноситься до спільної акції европейських держав довжників у Злучених Державах у справі воєнних довгів. До Зл. Держав не звертались в справі умови у Льозанні і тому Америку не обовязує льозанська умова.

НОВИЙ КАРНИЙ КОДЕКС У ПОЛЬЩІ.

В Деннику Законів оголошено декретом президента Польщі новий карний кодекс, який обіймає 296 статтей і буде обовязувати вже від 1. вересня ц. р.

ІТАЛІЙСЬКИЙ СТРАЙК У ПАБЯНІЦАХ І ЗАВЕРЦЮ.

Управа фабрики Круше і Ендер в Пабяніцах виповіла в четвер 14. липня ц. р. на два тижні наперед роботу 1200 робітникам. Робітники скликали віче і постановили не залишати фабрики, доки не осягнуть заспокоєння своїх домагань. Опісля всі робітники в числі біля 3.400 заняли фабрику, в якій перебувають і досі. Такий самий страйк тягнеться уже від 3 тижнів у Заверцю. Дотепер не осягнено порозуміння і страйк тревае далі.

АФЕРА І АРЕШТУВАННЯ МОЛОДОГО НОТАРЯ У ЛЬВОВІ.

Львів має знову сензацію. А саме з доручення прокуратора арештувала поліція нотаря Адама Маєра, сина нотаря Войтіха Маєра за зловживання зложеними грішми у депозиті батька. Молодий Адам Маєр на спілку з Рудольфом Янцом і Пельцом перевів кілька некорисних торговельних трансакцій і попав у великі довги. Тому батько, аби рятувати сина, віддав йому цілий свій маєток, але це теж його не врятувало. Отже молодий ноар вибирав гроші, зложені до депозиту клієнтами та підписував легкодушно векслі на тисячі долярів без покриття. Тому А. Маєра арештовано, а батька Войтіха Маєра припинено в урядуванні.

ВБИВ КОСОЮ.

СЯНІК, 15. 7. (ПАТ). В селі Завадка Романівська підчас суперечки між двома сусідами Ян Адамяк вбив косою Яна Петрічку. Адамяка арештовано.

НОВИНКИ

— **В кожній українській хаті** повинен бути портрет з одинокого Укр. Арт. Портретового Заведення „Парнас" Львів, Богданівка 2 б. Мистецька праця. Ціни конкуренційні. 235-5

— **Концерт Марії Сокіл** — в неділю 17. ц. м. у Черчі. Це буде атракція не лише для усіх черчанських літників, але й знаменита нагода для усіх прогульковців і наших людей з Рогатинщини почути визначну артистку.

— **Помилування Дацишина.** Довідуємося, що Президент Р. П. Мосціцький помилував засудженого на кару смерти за участь у нападі на почтовий амбулянс під Бібркою студ. Юрія Дацишина і замінив йому смертну кару на 20-літню вязницю.

— **Інтронізація еп. Стойки.** У вівторок 12 ц. м. (свято Петра і Павла) відбулася в Ужгороді вельми святочно інтронізація епископа Олександра Стойки на опорожнене епископство мукачівської греко-кат. епархії. Вже в попередній вечором відбулися в місті маніфестаційні походи вірних з факлями, що прийшли під епископську палату, де в їх імени промовив до епископа президент ужгородського краєвого суду д-р Ілля Гаджеґа. Еп. Стойка подякував за привіт, виголосивши промову по українськи

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·59·00—8·69·50, канадійський доляр 7·60·00—7·65·00, чеська корона [illegible], румунський лей [illegible], австрійський шілінг 1·05·00—1·10·00, [illegible] бельгійський франк 0·25·00—[illegible]—0·05·50, французький франк 1·72·80—1·73·20, фунт штерлінґів [illegible] 32·50·00, радянський червінець [illegible], швайцарський франк [illegible], німецька марка 2·11·90—2·12·00.

і мадярськи. Самаж інтронізація відбулася у вівторок рано в резиденції епископа. Зібралося з цілого Закарпаття до 5.000 осіб, але тільки частина їх могла бути на богослуженні. Чину посвячення доконав епископ пряшівський Павло Гойдич. З визначних представників явилися на тому святі: епископ д-р Іван Бучко зі Львова, що заступав нашого Митрополита, кошицький римо-кат. епископ Чарський, б. міністр Мічура з Праги, губернатор д-р Бескид, віцепрезидент д-р Ех, представники поодиноких урядів, пардії, журналісти і т. д. В часі богослуження виголосив еп. Стойка проповідь, в якій представив м. ін. незавидне положення нашого народу на Закарпатті і запевнив, що працюватиме з усіх сил для його добра. Проповідь ця зробила велике враження на всіх присутніх. Після інтронізації відбувся обід, на який були запрошені представники церковних і світських урядів. У часі обіду виголошено цілу низку привітних промов.

— **Нові українські пресові органи.** В Коломиї появляється від червня ц. р. двотижневик „Життя Покуття“, а в липні ц. р. появилося там 1-е число популярного правничого місячника для народу „Правні Поради“. За редакцію „Життя Покуття“ відповідає Павло Вельган, за редакцію „Правних Порад“ — м-р Іван Вошин.

— **Товариство українських учителів на Підкарпатті.** Конгрес українського учительства на Закарпатті, скликаний до Густу на день 2 ц. м. „Народовецьким Учительським Товариством Підкарпатської Руси“, рішив перезвати це Т-во в „Товариство українських учителів на Підкарпатті“.

— **Памятник українським поляглим на Буковині.** З черновецького „Часу“ довідуємося, що в селі Кліводині на Буковині відбулося посвячення памятника в честь поляглих з того села. Памятник коштував ок. 12.000 левів, що їх зложили в першу чергу воєнні вдови, а дальше й усі інші мешканці Кліводина. Коло здвигнення того памятника найбільше заслужився емер. директор школи В. Григорович, який на його посвяченні, доконанім о. Радиком і священиком із Суховерхова, виголосив майже годину промову. Свято закінчив хор, відспівавши „Вічная память“. Щож до памятника, то він, як спільна могила всім борцям-героям із Кліводина, має на самім верху вірш Б. Лепкого: „Життя — це боротьба, бій за щастя як не своє, то за других, своїх“... На мармуровій плиті вписані: а) герої світової війни (1914—1918), яких упало 64 (крім тих ненаведених 5 жидів), б) герої української визвольної війни (1918—1920), яких упало 3 і в) 3 розстріляні 1915 р. російським воєнним судом на основі тайного і безпідставного доносу. Тут варто ще зазначити, що дир. В. Григорович написав цілу книжку, в якій зібрав усі подробиці про погибших із Кліводина; книжку ту він передав урочисто на святі директорові нар. школи п. В. Гаврилюкові для вжитку і переховуваня у шк. канцелярії.

—**Будова шпиталю для безнадійно хорих у Львові.** У Львові почали будувати латинські черниці монастиря СС. Йосафаток при вул. Курковій шпиталь для безнадійно хорих. При шпиталі вибудують теж каплицю. Кошти будови в сумі 200.000 зол. покриють черниці за згодою Ватикану із посагу СС. Йосафаток.

— **Новий „косцюлек“.** Польська преса повідомляє, що в мин. неділю відбулося урочисте посвячення угольного каменя під будову польського костела в Новосільцях—Гневоші під Самбором. Костел будують зі складок довколичного польського населення, а в першу чергу польських дідичів.

— **Чеські сокільські здвиги в цифрах.** Перший сокільський здвиг у Празі відбувся в 1882 р. і в ньому взяло участь 1.600 соколів. У другім здвигу в 1889 р. виступало 2.300 соколів і 5.530 гостей. У третьому в 1895 р. виступало 4.271 соколів. У четвертому в 1901 р. виступало 6.703 мущин, 867 жінок і 988 дітей; видців було тоді 12.000. У пятому здвизі вправляло 7.600 мущин і 2.400 жінок. У шестому в 1912 р. вперше брали участь чужі гості. Виступало тоді 10.120 мущин, 5.450 жінок і 4.758 дітей. Видців було 80.000. Семий здвиг, що відбувся в 1920 р. вже у вільній Чехословаччині, стягнув 23.839 соколів, 15.000 жінок, 20.000 сок. молоді і 11.000 дітей. Видців було понад 100.000. В часі осьмого здвигу (1926 р.) виступало 25.000 мущин, 14.000 жінок, 4.800 старих соколів, 28.000 сок. молоді і 12.000 дітей. А девятий здвиг, що закінчився мин. тижня, мав 64.000 учасників і 300.000 видців. Десятий здвиг відбудеться в 1938 р.

— **Які люди найчастіше хоріють на рака?** Агенція Аваса повідомляє, що німецький бактеріольог д-р Габер зі Штетина доказує на підставі цілої низки обсервацій, що на недугу рака хоріють найчастіше люди, які мешкають у домах, збудованих на теренах, що були давніше залиті водою або були сканалізовані перед початком будови. Такі доми є дуже часто у великих містах, де колись були потічки, а нині вони спрямовані в підземну каналізацію. Разом з Габером і інші німецькі вчені є тої думки, що найчастіше хоріють на рака ті люди, що мешкають у домах, побудованих на давніше мокрих теренах. Як поважно числяться з твердженнями д-ра Габера, вказує факт, що в деяких містах Німеччини створено спеціяльні комітети, які мають на меті прослідити доми, що є небезпечні для здоровля своїх мешканців та подумати над тим, що треба зробити, аби мешканців охоронити від тієї небезпечної недуги.

— **Почтові голуби — на обід.** Коли ще телеграф не був уліпшений і за листування треба було багато платити, один редактор антверпського часопису поїхав до Брюселі, відки мав післати до своєї редакції якусь важну вістку з парляменту. Він забрав був зі собою пару почтових голубів, щоби ними переслати цю вістку. Голубів віддав під опіку одному з готелевої прислуги. Потім пішов на засідання парляменту. Після засідання написав звіт з парляментарного засідання. В готелі зїв сніданок, за який заплатив дивно небагато. Тепер сказав прислузі, щоби віддала йому його голуби. — Ваші голуби! Таж ви зїли їх перед хвилиною... Так то редактор довідався, чому сніданок був такий дешевий.

— **Подвійна користь!** Під тим гаслом почала Деі-ка літню,посезонову випродажу виходячи від думки, що хоч і продається за безцін, то рівночасно цим запевнюється дальшу працю нашим безробітним ремісникам. Про знижку цін та великім виборі переконається кожний, хто огляне виставові вікна.

— **Ох, ті весняики.** Таке зітхання виривається щоденно з грудей тисячів нещасних осіб, котрі проти свого бажання мусять ховатися перед благодатними проміннями сонця. Тому треба радісно витати вістку, що появляються препарати проти веснянок, яких поміч не підлягає сумнівам, як це загально всі признають. Є ними крем і мило Лешнівіца проти веснянок, які справді додержують те, що обіцюють. Отже можна погратулювати усім, які зазнали цього нещастя і здається скінчаться небавком їх страждання, бо надходить уже „сумерк веснянок“.

—o—

СПОРТ.

УКРАЇНА-ЧОРНІ.

Товариські змагання між Україною і лиговими Чорними відбудуться в неділю 17. ц. м. на грищі Чорних. Напад України вестиме Мурський (зам. Лисика). Початок змагань: год. 11. передпол.

СОКІЛ IV—ДНІПРО 3:0 (1:0).

Товариські змагання цих дружин відбулись у Винниках. Гарна гра дружин у змаганнях за мистецтво вплинула на велике зацікавлення громадянства, яке, не зважаючи на непогоду, прибуло на грище в дуже поважній скількости. До змагань виступили дружини в ослаблених складах, а Сокіл ще до того в десятку. Змагання були цікаві і колиб не розмокле грище та його баюри, то рівень гри був би ще кращий. Весь час майже переважав легко Сокіл. Двоє воріт добув Вітрик, а одні Цибик І. Дніпро держалось добре і під кінець другої половини часто стріляло на сокільські ворота, яких певно боронив Вірщук II., що виловлюванням всіх стрілів і карного виказав гарну клясу воротаря. Суддював п. Врецьона.

ТАБЕЛЯ МИСТЕЦТВ УСС.

1) Сокіл IV.	3 гри	6 пунктів	воріт	9:2
2) Дніпро	4 гри	4 пунктів	воріт	10:10
3) Мета	2 гри	2 пункти	воріт	5:5
4) Чорноморці	4 гри	2 пункти	воріт	6:9
5) УРСК	3 гри	2 пункти	воріт	3:7

З ДІЯЛЬНОСТИ УСК „ДОВБУШ“ У ЧЕРНІВЦЯХ.

УСК „Довбуш“ у Чернівцях злетів мин. року до II. кляси, тому в цьому році грав змагання за мистецтво II. кл., яке остаточно й здобув. Тепер змагається він за вхід до І. кл. і мин. неділі розіграв меч з останнім у табелі І. кляси клюбом „СФР“. (залізничниками). Вислід цих змагань був 1:1 (1:0), тому все буде залежати від других змагань, що відбудуться між цими дружинами в неділю 17. ц. м.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Т-ВО ВЗАЇМНА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКОГО ВЧИТЕЛЬСТВА 1905—1930. Львів 1932. Наклад „Вз. Пом. Укр. Вчительства“, ст. 339.

ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА БОГОСЛОВСЬКА АКАДЕМІЯ У ЛЬВОВІ в першім трьохліттю свойого іствування 1928—1931. Львів 1931. Накладом Академії, ст. 110.

ЖУРНАЛИ.

ЖИТТЯ І ПРАВО, червень 1932, ч. 2. Зміст: д-р Юліян С. Заяць: Дещо про конкордати. (Продовження). Ярослав Левицький: Реформа подружого права. Д-р Лев Ганкевич: Перший політ. процес у Львові. Д-р А. Павенцький: На роздорожі понять річевого права. Д-р Кость Левицький: В боротьбі за права рідної мови. А. Г.: Ще в справі судів присяглих. Д-р К. Л.: Голос народу, а справедливість. Бібліографічні записки. З наших організацій. За права української мови. Оречення Найв. Суду в цивільних справах. Оречення Найв. Суду в карних справах.

„ДЗВОНИ“, ч. 6. за червень ц. р. Зміст: Василь Кучабський: Значіння ідей Вячеслава Липинського. — Маріян Козак: З життя і діяльности Вячеслава Липинського. — М. Савур-Ципріянович: Останні дні Вячеслава Липинського. — Володимир Залозецький: На сторожі ідеї. — В. Липинський: Вісім умов здобуття Української Держави. — Плятон: Закони. — Тома Карлайль: Законність і безправство. — о. д-р Андрій Іщак: Погляди В. Липинського на релігію в державнім будівництві. — Дм. Чижевський: Вячеслав Липинський як фільософ історії. — А. М. Андрієвський: Правно-політичний і фільософічний світогляд В. К. Липинського. — Вячеслав Заїкин: Вячеслав Липинський як історик. — М-р Антоніна Струтинська: Бібліографічний показчик до писань Вячеслава Липинського. — Сентенції з творів В. Липинського. — Окремо на крейдяному папері портрет бл. п. В. Липинського. Ціна ч. 2 зол. Адреса: Львів, Кілінського 3/II.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ, липень-серпень, ч. 10—11. Зміст: Я. Пастернак: Народній празник Купала (1 обр.). — І. Крипякевич: З історії промислу на Україні (XVI ст.). — І. К.: Собор князя Мстислава у Володимирі на Волині (1 обр.). — Д. Олянчук: Уривки з праць чужинців про Україну в минулому (1 обр.). — Я. П.: Номади на Україні (1 обр.). — І. К-ий: Преса на Україні. — М. В.: У городі святинь і мінаретів (3 обр.). — І. Мельник: Північно-американські індіяни (3 обр.). — Тотем (1 обр.). — Нарід чорних ловців. — Я. Береза: Парк жовтого каменя. — І. Б.: Людські вдачі. — Ямб.: Спроби „утиюювання“ повітря. — Ю. Крохмалюк: Цукор у Галичині. — Мікроскоп. — Чому в Японії тісно. — Ю. К.: Гадюка. — Ростини мясоїди гарячих країв (3 обр.). — О. Фацієвич: Тварини — людські помічники в городі (2 обр.). — А. Ластовецький: Короткі електричні хвилі. — Як розсліджують грубину ледівця. — Пунч. — Як добули золото з затопленого корабля (1 обр.). — Нові думки про лід. — Математика. — Скорості летунів. — Вік звірят. — А. Курдидик: Потвори наших днів — танки (3 обр.). Т. Бурачинський: Про рака й інші новотвори (3 обр.). — З історії танцю. — Як хорі лежать у ліжку. — Сміливий досвід. — Небуденне африканське весілля (1 обр.). — Мухи. — Як перестати курити тютюн. — Найхолодніше місце на землі. — Я. Береза: Виріб штучного золота. — В. Дорошенко: М. Левицький (1 обр.). — І. Б.: Українська культура в образах (1 обр.). — І. К.: Мазепинська вистава (2 обр.). — А. Ірасек: Песиголовці. — Історія Т-ва „Просвіта“ у Львові (5 обр.). — Вісті з „Просвіти“.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР, ч. 13. 1. липня. Зміст: о. Йосиф Раковський: На час жнив. М. Подоляк: Уваги на часі. Я. Потапчук: Українська курка чубатка. Д-р А. Моспанюк: Кокцигіоза у курей і біла бігунка у курчат. Інж. Гнатовський: Збут і перерібка овочів. — З господарської практики: Іван Крижанівський: Як я перепровадив посів ріпи стерянки. М. Боровський: Як самому робити соломяні вулики. — З життя товариства. Господарсько-кооперативний курс в Теребовлі. Куховарські курси для господинь в Теребовлі. Що думають про наше Т-во в Канаді. — Запитання і відповіді. З господарської політики. Ріжне. Посмертні згадки. З світових ринків.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК, липень 1932.

КУБАНСЬКИЙ КРАЙ, орган неперіодичний. Прага Червень X. 1932, ст. 32 (літографоване).

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 15.VII. 1932. за масло експортове та десерове пріма 3·00 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 0·90 зол., копу яєць 3·30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Кіна.

АПОЛЬО: „Знак на дверах“ (Род ля Рок, Бетті Бронсон і Віліям Бойд).
КАСІНО: „Герой із заходу“.
КОПЕРНИК: „Панна вдовою і Лет ветуна Газнера“.
ЛЕВ: „Скриті стріли“ (Гут Джібсон) і „Зов молодости“.
МАРУСЕНЬКА: „Панна вдовою і Лет ветуна Газнера“.
МІРАЖ: „Білі ночі“.
ОАЗА: „Архикнязь Іван Рудольф“.
ПАН: „Присуд моря і Смолоскип“.
ПАЛЯС: „Бунт молодости“.
ПАСАЖ: „Зелена бригада“.
ПРОМІНЬ: „Любовниця ґвардистів“ та „Сіти на мужів“.
СОНЦЕ: Через ферії нечинне.
СТИЛЕВЕ: „Асфальт“.
УТІХА: „Знак жаби і Дуґляс Фербенкс“.
ХІМЕРА: „Звідкіля нема повороту“.

Закордонне радіо.

Неділя, 17. липня 1932.

Ляйпціґ (259,3) 17.45 Танкова музика. **Гільверзум** (296,1) 14.40—16.10, 19.55—20.55 Концерт. **Міляно** (331,4) 20.30 Опера. **Штутґарт** (360,6) 16.00 Камеральний концерт. **Букарешт** (394,2) 17.00 Легка музика. **Стокгольм** (435,4) 20.40 Концерт. **Рим** (441,2) 20.45 Оперетка. **Відень** (517,2) 10.30, 20.35 Концерт. **Рига** (525,4) 19.30—21.30 Концерт. **Мінхен** (532,9) 16.00 Концерт. **Харків** (937,5) 14.30, 15.00, 20.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 14.00, 17.30, 22.57 Концерт. **Кеніґсвустергавзен** (1634,9) Танкова музика. **Париж** (1724,1) 18.45 Концерт 13.00, 13.30, 14.00, 16.00, 18.00 Грам плити.

Понеділок, 18. липня 1932.

Гільверзум (296,1) 20.55—21.55 Концерт **Ляйпціґ** (259,3) 21.15 Твори Шуберта на ґітару. **Брно** (341,7) 21.00 Скрипці. **Штрасбурґ** (345,2) 18.30—19.30 Камеральна музика. **Штутґарт** (360,6) 13.30 Концерт. **Будапешт** (394,2) 20.00 Камеральна музика. **Рим** (441,2) 17.30—18.15 Концерт. **Прага** (488,6) 19.20 Віолінчели. **Відень** (517,2) 13.10, 14.00 Ґрам. плити. **Мінхен** (532,9) 21.30 Концерт радіоорхестри. **Харків** (937,5) 14.30 Грам. плити, 15.00 Концерт, 20.00 Камер концерт. **Кеніґсвустергавзен** (1634,9) 17.30—17.35 Концерт з Берліна.

Оголошуйтеся в найстаршім укр. щоденнику „ДІЛО“!

Львівське радіо.

Неділя, 17. липня 1932.

10.00 Богослуження з Катовиць. 11.58 Час. 12.10—13.10, 14.15—15.52, 17.00—18.20, 20.30—21.05, 22.00—23.30 Трансмісія з Варшави. 14.00 Винахідник нафтової лямпи. 16.05, 19.50 Ґрам. плити. 16.45 З гарпуном по Охотськім морю. 19.15 Всячина. 19.55 Програма на слідуючий день. 20.00 Фортепян. речітaль. 21.50 Спортові вісти.

Понеділок, 18. липня 1932.

11.58 Час. 12.10 Прес. вісти. 12.20, 12.45, 15.10, 15.45 Ґрам. плити. 12.40 Метеор. комунікат. 15.00 Госп. комунікат. 15.30 Мода. 16.00—18.20, 19.45—20.15, 23.10—23.30 Трансмісія з Варшави. 19.15 Всячина. 19.30 Програма на слідуючий день. 19.35, 21.50 Прес. комунікат. 22.00 Спорт. вісти.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДО ПРОДАННЯ дім з городом і господарськими будинками коло Жовкви. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під: „Ціна 6.000 зол.“. 44 2—2

ГАЛЬО! техніки дентистичні! **Д-р Грабар, лікар у Мостах Великих,** шукає дентистичного техніка до ведення дентистичної робітні. 67 1-2

ШУКАЮ спільника з готівкою 4.000 доляр. до викінчення дво-поверхової камениці, евентуально продам невикінчений будинок. Добре опроцентовання вложеного капіталу і його безпека певне. Зголошення під „Личаковянин“ до адм. „Діла“. 61 1-1

ОСОБА, яка пише на машині дістане постійне заняття в укр. Бюрі у Варшаві. Кавція 2.000 зол. Відомість в Адмиістр. „Діла“. 69a 1-1

НОВІ САМОХОДИ ФОРД чотиро й осьмо-цилiндрові, які були на Східних Торгах, можна замовляти у фірмі „Eshape“ Львів, Личаківська 27. Тел. ч. 4—69. 2069

БЮРО ПОДАТКОВЕ, дохід 400 зол. місячно, відступлю емерит. податковцеві або правникові. Помешкання без відступного. Зацерковний, Ґрудзьондз, Пл. 22/I ч. 18. 69 1-1

Ovomaltine

ДЛЯ ВСІХ. ЗДОРОВЛЯ И ЖИВОТНІСТЬ

можна задержати від дитинства до старости, якщо в кожній хаті щоденно питимуть ОВОМАЛЬТИНУ. Ця знаменита віджива з яєць, молока, солоду і какао в своїй сконцентрованій формі має всі віджи́вчі складники і вітаміни необхідні для удержання здоровля. ОВОМАЛЬТИНА робить кожний напій повновартісним, добрим в смаку, успішно ділає на нервову систему, скріплює організм, дає багатий запас здоровля і енергії — причому діти, з огляду на її милий смак, волять ОВОМАЛЬТИНУ, чим кожний інший напій.

OVOMALTINE

запевнює здоровля!

Ціни: пушка 125 гр. зол. 2.50, 250 гр. зол. 4.30, 500 гр. зол. 7.80.

Fabryka Chemiczno-Farmaceutyczna
Dr. A. WANDER, Sp. Akc.
Kraków.

Можна дістати в усіх аптиках і дрогеріях. — Зразки і брошури висилаємо безплатно.

ПРОДАМ половину камяниці за 52.000 зол. Дохід нетто 5.200, вклад 33.000, мешкання вільне. Лісна 19, м. 15. від 3-ої — без посередників. 29 3-3

ВИНАЙМУ віллю з городом і гаражом у Львові дуже відповідну для лікаря. Ігнат, Куркова 24. 3-3

ПОМЕШКАННЯ 3-кімнатне, комфорт. I. пов. в Личаківській дільниці від 1. і. ц. р. до винайму. Інформує „Світа“ тел. 65-07.

ПОДАННЯ до інтернату Ф-І Малої Семинарії в Рогатині приймають до ... серпня. — Ректорат.

Сьогодні розпочала

Del-Ka

велику посезонову випродажу

взуття та панчіх вже за безцін.

ДІСТАТИ МОЖНА В УСІХ ФІЛІЯХ.

Літна посезонова випродажа починається дня 18-го липня

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК
КРІЗЬ ДИМ І ЗГАР
Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО
Спогади І. ІІ. і ІІІ. часть

МИХАЙЛО ВОЗНЯК
ІВ. БЕЛЕЙ І ОЛ. КОНИСЬКИЙ
До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО І КНЯЖНА РЕПНИНА

За редакцію відповідає Олександер Костик

Видає Видавнича Спілка „Діло“

З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10